

boekbesprekingen

Handleiding inventarisatie landzoogdieren in Benelux

De laatste tijd bestaat er in de Benelux-landen een toenemende belangstelling voor het doen van veldonderzoek aan zoogdieren. Dit veldonderzoek richt zich vooral op de verspreiding en het voorkomen van zoogdieren in bepaalde streken of terreinen en beweegt zich daarom op de biologische vakgebieden van de faunistiek, de zoögeografie en de oecologie. Hoewel de verspreiding van de verschillende zoogdiersoorten in de Benelux-landen thans in grote trekken bekend is, is er toch nog veel detailonderzoek te doen, met name naar een nauwkeuriger bepaling van de grenzen van het verspreidingsgebied van een aantal soorten. Bovendien wordt het steeds zinvoller om verfijnd onderzoek te verrichten naar de verspreiding van de zoogdieren in bepaalde terreinen of streken, ten einde inzicht te verkrijgen in de bindingen tussen landschappen of homogene delen van landschappen (ecotopen) en de daarin voorkomende zoogdiersoorten. Behalve uit wetenschappelijk oogpunt, is dergelijk onderzoek dikwijls belangrijk en zelfs urgent door de angstaanjagende snelheid waarmee landschappen worden aangetast of verdwijnen. Gegevens, verkregen uit zoogdierkundig veldonderzoek, kunnen dan een bijdrage vormen tot de pleidooien om dergelijke aantastingen te voorkomen.

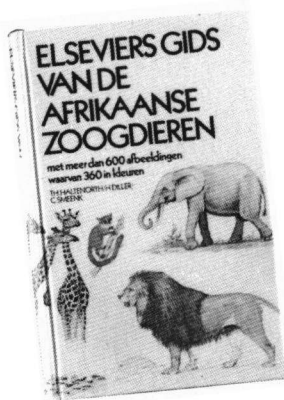
Zoals bij het onderzoek naar elke diergroep het geval is, vereist ook het veldonderzoek naar de verspreiding en het voorkomen van zoogdieren eigen technieken en methoden. Het zijn nu deze technieken en methoden, waarvan men mag stellen dat ze niet algemeen bekend zijn, die in dit boekje naar voren zijn gebracht. De inhoud van deze handleiding is wellicht in vele opzichten voor verbetering en aanvulling vatbaar, zodat de tekst als voorlopig moet worden beschouwd.

B. Hoekstra, E. van der Straeten & V. van Laar: Handleiding ten behoeve van het inventariseren van landzoogdieren in de Benelux. 48 bladzijden, 24 figuren. Wetenschappelijke mededelingen KNNV no. 119 (1977). Uitg. Bureau KNNV, Hoogwoud. Prijs voor leden der KNNV f 5,80,

voor niet-leden f 6,50. Te bestellen door storting op postgiro 13028 ten name van Bureau KNNV, Burgem. Hoogenboomlaan 24, 1718 BJ Hoogwoud, met vermelding van het gewenste. Portokosten zijn inbegrepen.

Elseviers Gids van de Afrikaanse Zoogdieren

Tegenwoordig kunnen wij om de haverklap prachtige natuurfilms op Nederlandse en buitenlandse televisie-programma's bekijken.

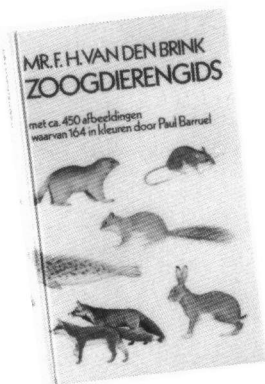
Het is jammer dat de programma's niet al zo vroeg bekend zijn dat wij de lezer hierover zouden kunnen inlichten. Maar deze nieuwe gids van Afrikaanse zoogdieren kan ons in vele gevallen goed van dienst zijn. Vooral ook omdat van elke soort ook de Engelse, Franse en Duitse soortnaam wordt vermeld. Jammer dat van deze namen geen register werd toegevoegd. In de gids worden circa 300 soorten besproken, waaronder alle grote en middelgrote zoogdieren, plus een aantal opvallende knaagdieren en insectenetters. Het behandelde gebied strekt zich uit over heel Afrika, van de Middellandse Zee tot Kaap de Goede Hoop, en van het eiland Madagascar. Bovendien geven 240 verspreidingskaartjes het voorkomen aan naar de nieuwste gegevens. Aan de gebruikte afkortingen zal men even moeten wennen. De afbeeldingen worden op afzonderlijke kleurenplaten weergegeven en staan daarom niet direct bij de tekst van de besproken soort. Deze gids zit werkelijk volgepropt met gegevens, maar de ge-

bruiker zal even moeten wennen voordat hij volledig thuis is geraakt. De inleiding vertelt over de geschiedenis van de zoogdierfauna van Afrika en Madagascar. Weliswaar kostbaar, maar vooral voor safari-gangers, een waardevol boekje.

Th. Haltenorth & H. Diller: Elseviers Gids van de Afrikaanse Zoogdieren. 374 bladzijden, meer dan 600 afbeeldingen waarvan 360 in kleuren, geheel herzien en bewerkt door C. Smeenk (1979). Oorspronkelijke titel: Säugetiere Afrikas und Madagaskars. Uitg. Elsevier, Amsterdam/Brussel. Prijs f 47,50.

Zoogdierengids

Dit is een bijzondere zoogdierengids. Niet alleen omdat er in de titel niet 'Elseviers' voorkomt en dat als enige gids de naam van de auteur ook op de rug van het boekje staat vermeld. Het is een van origine echte Nederlandse gids, die bovendien in acht andere talen werd vertaald en uitgegeven. De kleurenafbeeldingen zijn gemaakt door de bekende

dierentekenaar Paul Barruel. De Nederlandse auteur, thans woonachtig in Frankrijk, heeft de nieuwe vierde druk geheel nieuw bewerkt. In zijn voorwoord schrijft hij onder meer: *'Eveneens hoop ik dat de belangstelling, die, misschien ook mede door deze gids, meer en meer naar de zoogdieren uitgaat, ook ten goede zal komen aan hun hoogst noodzakelijke bescherming. Door mijn werk aan de gids word ik telkens weer geconfronteerd met dit probleem, want de achteruitgang van vele soorten wordt jaarlijks meer benauwend. Dit betreft eigenlijk alle groepen maar het meest van alle de roofdieren.'*

Speciaal voor Nederland schrijf ik nog een waarschuwend woord. De overheid is blijkbaar niet ervan doordrongen, dat de natuurbescherming ernst moet zijn. Ik heb hier nare dingen van meegemaakt. Overheidsinstellingen als 'Faunabeheer' en het RIN zijn op de meest ondeskundige wijze opgetreden. De

Wetgever stelt zich tevreden met mooi lijkende wetten, die in de praktijk weinig of geen enkel effect kunnen sorteren: de Jachtwet is onder andere daarvan een schrijnend voorbeeld. Ik heb dat meermalen ervaren in mijn ambtelijke praktijk'.

Van elke soort is een verspreidingskaart toegevoegd en deze nieuwe druk zijn bovendien kaarten van de verspreiding van de zoogdieren in de Benelux-landen toegevoegd.

De auteur prefereert sommige Nederlandse namen boven andere meer gangbare namen en verklaart daarbij duidelijk waarom. Zo noemt hij de Laatvlieger liever Bruine Vleermuis, de Vroegvlieger liever Rosse Vleermuis, de Eikelmuis liever Tuinslaapmuis, de Zevenlaper liever Relmuis, de Woelrat liever Noordelijke Waterrat, de Lynx liever Los, de Butskop liever Hille, de Stink- of Ringelrob liever Kleine Zeehond, terwijl van verschillende andere soorten vleermuizen en muizen tussen haakjes een tweede (vaak gebruikte) Nederlandse naam vermeld wordt. De gids bevat ook foto's van vele schedels en veel pentekeningen van gebitten, sporen en de behandelde dieren of delen daarvan. Deze vierde druk heeft niet minder dan 43 bladzijden meer dan de eerste druk. Er is dus in de loop der tijd heel wat aan gedokterd en aan toegevoegd.

En waarom zouden wij niets trots zijn op deze originele Nederlandse uitgave, die in heel Europa als de meest gebruikte zoogdierengids geldt? Ook, ondanks sommigen het hier en daar met de mening en zienswijzen van de auteur niet altijd eens kunnen zijn.

F.H. van den Brink: Zoogdierengids. 274 bladzijden, circa 450 afbeeldingen, waarvan 164 in kleuren door Paul Barruel. Vierde, geheel nieuw bewerkte druk (1978). Uitg. Elsevier, Amsterdam-Brussel. Prijs f 39,50.

Dier gezien

Als ondertitel lezen wij op het omslag van dit boek 'Beschermden dieren in Nederland en België'. Maar helaas worden er in dit prachtige boek nog talloze diersoorten behandeld, die niet in Nederland en/of België tot de beschermde dieren mogen worden gerekend. Hans Bouma, bekend van onder meer het 'Dierenbevrijdingsfront' schreef de tekst van dit boek waarvoor de bekende dieren- en landschapsfotograaf Fred Hazelhoff voor de illustraties zorgde. Wij zien de indertijd in ons land geïmporteerde moeflons, waarover niemand zich eigenlijk ooit heel erg druk heeft gemaakt, Reintje de Vos, de Das (met prachtige illustraties!), de Eekhoorn, het Wilde Zwijn, dat zich zonder

de mens nauwelijks meer zou kunnen handhaven, het Konijn, de Haas, het Ree en het Edelhert naast een aantal vogels. De foto's van Hazelhoff zijn in één woord uniek, maar het is jammer als men sommige originele afbeeldingen kent, dat ze niet allemaal zo in het boek zijn overgekomen als wij wel zouden hebben gewenst. De koper van het boeken zal daar weinig van merken, want die zal zelfs nu al zeer onder de indruk van de illustraties komen. Hans Bouma maakte bij de foto's per soort goede beschrijvende portretten, ofschoon de verleiding blijkbaar niet zo groot is geweest om wat indringender op de gevaren in te gaan die sommige behandelde diersoorten door de mens en door andere omstandigheden lopen. En daar was nu eigenlijk zo mooi meteen eens even de gelegenheid voor geweest. Maar onderwijl krijgen wij toch van zo'n 60 diersoorten een goed beeld en roept de combinatie van tekst en illustratie een grandioze sfeer op.

Fred Hazelhoff & Hans Bouma: Dier gezien. 160 bladzijden, vele kleuren- en zwart/wit opnamen (1981). Uitg. Elsevier, Amsterdam-Brussel. Prijs f 29,50.

Tabel voor braakballenonderzoek

Op basis van een reeks artikelen, gepubliceerd in het tijdschrift van de Belgische Nationale Vereniging der Leraren in de Biologie door Eric Van der Verstraeten, werd deze tabel samengesteld. Naast een praktische handleiding bij het braakballenonderzoek, bevat deze tabel een determinateursleutel, gebaseerd op nieuwe determinatiekenmerken die na het verschijnen van de publicatie over het determineren van schedelresten van zoogdieren in braakballen van uilen door pater A.M. Husson in 1962, onder de aandacht kwamen. Intussen vond immers veel schedelonderzoek plaats bij de Europese kleine zoogdieren. Ook werd een sleutel opgenomen voor de determinatie op uitwendige kenmerken. Ideaal bruikbaar bij onderzoek met 'live-traps' of vallen. De tabellen worden gevolgd door een korte bespreking van elke soort. Het wordt als een goede aanvulling beschouwd op de 'Handleiding ten behoeve van het inventariseren van landzoogdieren in de Benelux' van B. Hoekstra, E. Van der Verstraeten en Vincent van Laar (1977), dat als Wetenschappelijke Mededeling van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging no. 119 verscheen (zie pagina 79).

Enkele soorten, die normaal niet in braakballen voorkomen, werden desalniettemin in de tabel opgenomen. Onderkaken van Veld- en

Aardmuis waren tot nu toe moeilijk met zekerheid van elkaar te onderscheiden. Hiervoor wordt nu een duidelijk onderscheid aangegeven.

Voor diegenen, die aan braakballenanalyse willen gaan doen of er meer van willen weten een bepaald nuttig boekje.

E. Van der Straeten: Tabel voor Braakballenonderzoek. 57 pagina's, 9 figuren (1978). Uitgave Zoogdierenwerkgroep Wielewaaljongeren, Jeugdbond voor Natuurstudie, Natuurbeleving en Natuurbehoud, Graatakker 11, 2300 Turnhout, België. Verkrijgbaar voor f 7,— (portokosten inbegrepen). Vermelden op girobiljet: Bfr 105, P.C.R. 000-0319785-73. De Wielewaal, Graatakker 11, 2300 Turnhout, onder vermelding 'braakballentabel' en naam en adres van besteller.

Elseviers Zoogdierengids

Deze gids moet niet verward worden met de 'Zoogdierengids' van mr. F.H. van den Brink. In deze gids zijn ook de zoogdieren uit het Midden-Oosten en Noord-Afrika beschreven en afgebeeld. In deze gids wordt uitgegaan van de biotopen (zuivere steppen, struikgewas of boomsteppen, omgeving van onze bewoningen, loofbossen, naaldbossen, bergen, vochtige gebieden, subarctisch gebied, dwaalgasten en ingevoerde soorten, de zee). Niet te vermijden is het dat de biotopen elkaar hier en daar overlappen.

Deze benadering is voor een leek wellicht soms toch wel wat aantrekkelijker. Over elke soort worden kenmerkende gegevens vermeld, zoals verspreiding, biotoop, levenscyclus, voedsel, voorkomen, beschrijving en andere bijzonderheden.

Als inleiding van elk hoofdstuk wordt er een beschrijving gegeven van het navolgende biotoop, waarin de verschillende zoogdiersoorten voorkomen. Weliswaar wordt de verspreiding van elke van de 230 beschreven gegeven, maar over het voorkomen in Nederland en België en de beschermde status in deze landen wordt de gebruiker onvoldoende ingelicht. Daar tegenover staat dat er van alles over omgeving, sporen, gewoonten, voortbeweging, sociaal gedrag, trek en winterslaap, nesten en holen, geluiden en dergelijke in te vinden is.

Maurice Burton: Elseviers Zoogdierengids. 256 bladzijden, meer dan 400 gekleurde afbeeldingen van Rob van Assen, met medewerking van Bryon Harvey en Tony Morris. Vertaling van J. Honders (1976). Oorspronkelijke titel *Guide to the mammals of Britain and Europe*. Uitg. Elsevier, Amsterdam/Brussel. Prijs f 29,90.

Beschermde planten en dieren

De derde druk van dit uiterst informatief boekje met de gekleurde afbeeldingen van alle in Nederland beschermde planten en dieren (uitgezonderd de vogels, hetgeen niet in de titel tot uiting komt) is bewerkt door P.H.C. Lina. Toegevoegd is een uittreksel uit de Natuurbeschermingswet. Bovendien is de literatuuropgave wat aangevuld. Eigenlijk zou voor de geïnteresseerde in het kort aangegeven moeten worden waar men zich verder kan oriënteren over de bescherming van in Nederland levende vogels. Van de meeste beschermde planten en dieren in Nederland is een kleurenafbeelding en korte beschrijving opgenomen. Bruinvis, Tuimelaar, Hamster, Eikelmuis, Hazelmuis, Gewone Grootoorvleermuis, Meervleermuis en Egel zijn ook afgebeeld. Wordt er eigenlijk nog niet té weinig aandacht besteed aan het behoud en de bescherming van Eikelmuis (ook wel Tuinslaapmuis genoemd) en Hazelmuis? Bij de Wijngaardslak (bladzijde 86) zou kunnen worden vermeld, dat de van uit Frankrijk ingevoerde slak, *Helix leucorum*, bij ons wordt verkocht onder de naam Wijngaardslak, maar niet onder de bescherming van de Nederlandse wet valt. Inleidende hoofdstukken verschaffen ons veel informatie.

H.J.W. Schimmel: Beschermde planten en dieren. 92 bladzijden, vele kleurenillustraties, 3e druk, bewerkt door P.H.C. Lina (1979). Uitg. Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, Hoofdafdeling Natuur- en Landschapsbescherming, afdeling Fauna en Flora. Uitg. Staatsuitgeverij, Chr. Plantijnstraat, postbus 20014, 2500 EA 's-Gravenhage, 070-789911, giro 425 300, bestelnr. 190-066-02. Prijs f 15,—.

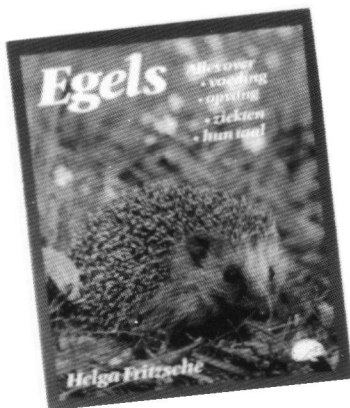
De Waddenzeehond

De Zeehond als symbool voor de vervuiling van de Waddenzee en het enige zoogdier dat daar leeft. Zeehonden zijn niet alleen schattig, maar ook interessant. Dat komt in dit boekje duidelijk naar voren. Daaruit blijkt ook dat dit dier het trieste symbool is geworden. Vroeger leefden er duizenden Zeehonden in de Waddenzee. De laatste 30 jaar is hun aantal schrikbarend teruggelopen. Iemand die nu het wad opgaat, moet nu nog geluk hebben wil hij nog één Zeehond zien. Het boekje 'De waddenzeehond' beschrijft wat er aan de hand is en hoe er iets gedaan kan worden aan de achteruitgang van de zeehondenstand in de Waddenzee. Het beschrijft het leven van de Zeehond. In feite is dit boekje de enige geïllustreerde Nederlandse uitgave die geheel over Zeehonden gaat. Achterin is een lijst opgenomen van boeken

en tijdschriften, óók voor de jeugd, waarin meer informatie over Zeehonden en de Waddenzee is te vinden.

Het boekje is een zelfstandig onderdeel van een voorlichtingsproject, dat verder nog bestaat uit een diaserie met tekst, een informatiepakket voor leerkrachten met lessuggesties, leerlingenmateriaal voor verschillende vormen van onderwijs en een informatiepakket met een knipblad en dergelijke voor het maken van werkstukken. De uitgave is rijkelijk geïllustreerd met tekeningen, zwart-wit en kleurenfoto's.

Noortje van Leeuwen-Seelt & Peter Reijnders: De waddenzeehond. 63 bladzijden (1981). Uitg. Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee, Harlingen. Prijs f 7,50. Te bestellen door overmaking van dit bedrag op gironummer 1 726 195 ten name van Het Waddenhuis, Harlingen, onder vermelding van 'De waddenzeehond'.

Egels

Een klein boekje over Egels in een serie waar het eigenlijk een beetje uit de toon valt. Ondanks dat in dit boekje meerdere malen en heel duidelijk kenbaar wordt gemaakt dat de Egel bij ons een bij de wet beschermd dier is, lezen wij er toch veel in over de opvang en de verzorging van Egels. De auteur heeft kennelijk in haar eigen land veel ervaring opgedaan bij de verzorging van Egels. Toch verschaft het boekje nog veel meer andere wetenswaardigheden over deze nuttige dieren, terwijl vele plaatjes de tekst verlevendigen.

Bij de bespreking van gevaren voor de Egel mis ik de aangelegde tuinvijvers met hoge kanten, waarin er nog steeds vele jammerlijk verdrinken én de lange geleidende tuinhekken die loodrecht op drukke verkeerswegen staan en hen linea recta de gevaarlijke straatweg 'opsturen'.

Niet alleen voor volwassenen, maar ook voor kinderen een boekje vol wetenswaardigheden.

Helga Fritsche: Egels. Alles over: voeding, opvang, ziekten, hun taal. 71 bladzijden, 55 kleurenfoto's en tekeningen (1981). Vertaalt drs. Remmert de Vries (1981). Oorspronkelijke titel 'Igel als Wintergäste', illustraties Fritz W. Köhler. Uitg. Elsevier Focus, Amsterdam/Brussel. Prijs f 14,90.

De Vos

In de reeks 'Dieren Dichterbij' verscheen een monografie over de Vos. Het slechte imago, dat zijn oorsprong vindt in de vele fabels waarin de Vos hoofdpersoon is, heeft de plaats ingenomen voor de kennis omtrent zijn werkelijke aard die, gezien zijn nachtelijke levenswijze, lange tijd vrijwel volledig voor ons verborgen is gebleven. De vermeende schadelijkheid van de Vos, als kippendief en verspreider van hondsolheid, wordt nog steeds aangevoerd als rechtvaardiging voor massale vervolging. Allengs moet het beeld van de sluwe moordenaar wijken voor dat van een dier met een interessant sociaal gedrag, dat een nuttige rol vervult bij het gezond en op peil houden van prooidierpopulaties. De auteur deed enige tijd mee aan een grondig onderzoek naar de ecologie van de Vos, dat onder leiding van drs. F.J.J. Niewold staat. In dit boek kunnen wij onder meer lezen waarom de Vos niet de oorzaak is van de achteruitgang van het Korhoen. Iedereen, die het grote publiek moet inlichten over de rol van de Vos, zal zeker eerst van de inhoud van dit interessante boek kennis moeten nemen, alvorens in te gaan op de vele bakerpraatjes die er nog steeds over de Vos in omloop zijn.

Gert van Oort: De Vos. 183 bladzijden, 45 illustraties grotendeels van Marius Kolvoort. No. 6 van de reeks 'Dieren Dichterbij' (1978). Uitgeverij Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen. Prijs f 19,90.

De zoogdieren van Twente

Het eerste deel bevat gegevens over het voorkomen van zoogdieren in Twente in het verleden, die ontleend zijn aan literatuurgegevens. Daarbij is ook het aangrenzende grensgebied met Duitsland betrokken. Blijkbaar hebben vroeger ook de Bever en de Wolf in dit deel van ons land geleefd. Sedert 1950 verdwenen ook de Otter en de Das, terwijl het Ree zich daarentegen de laatste tijd heeft vermeerderd.

De verbreiding van de kleine zoogdieren werd vooral gebaseerd op het onderzoek van braakballen van uilen. Van vers gevonden zoogdieren werden bovendien regelmatig ook parasieten verzameld. De verzameling van diverse musea in ons land werden onderzocht

op exemplaren uit dit gebied. Jammer dat bij de gegevens van het materiaal lang niet altijd datum en jaar bij de plaats werden vermeld.

In Twente zouden de Hazelmuis en de Grote Bosmuis verwacht kunnen worden, terwijl er sprake van is dat er eens een Brandmuis zou zijn vastgesteld.

Het blijkt duidelijk dat aanvullende gegevens over het voorkomen van zoogdieren in Twente bijzonder welkom zijn, zodat dit boekje vooral voor zoogdierliefhebbers die in deze streek wonen of er regelmatig komen van belang is.

B. Hoekstra: Twente-Natuurhistorisch VII. 'De zoogdieren van Twente'. 52 bladzijden, 3 tabellen (waaronder tabel 1 los is bijgesloten), illustraties van S. v.d. Zee & V. van Laar. Wetenschappelijke mededelingen KNNV no. 68 (1967). Uitg. Bureau KNNV, Hoogwoud. Prijs voor leden f 4,-, voor niet-leden f 5,-. Te bestellen door storting op postgiro 13028 ten name van Bureau KNNV, Burgem. Hoogenboomlaan 24, 1718 BJ Hoogwoud, met vermelding van het gewenste. Portokosten zijn inbegrepen.

Vleermuizen in 'Landloperreeks'

Het Staatsbosbeheer geeft een serie vouwbladen in de 'Landloperreeks' uit. Nummer 4 vertelt ons wetenswaardigheden over vleermuizen en is geïllustreerd met vijf foto's. Door middel van de tekst wil het Staatsbosbeheer meer interesse voor onze vleermuizen kweken. Ook wordt in een hoofdstukje aangegeven wat wij voor deze dieren kunnen doen. Een grootschalige verspreiding van dit vouwblad, bijvoorbeeld naar alle leerkrachten in de biologie zou zeer aan te bevelen zijn.

Nadere inlichtingen over deze vouwbladen in de 'Landloperreeks' zijn verkrijgbaar bij de Afdeling In- en Externe Betrekkingen van het Staatsbosbeheer, postbus 20020, 3505 LA Utrecht, tel. 030-859 111.

Vouwblad 'Bescherm onze inheemse vleermuizen'

Sinds 1 maart 1980 geeft het ministerie van CRM een vouwblad uit waarin in kort bestek informatie wordt gegeven over de levenswijze van vleermuizen, de oorzaken van de achteruitgang van deze dieren in ons land, hun wetelijke bescherming en over beschermingsmaatregelen die men zelf kan toepassen om vleermuizen voor de Nederlandse fauna te behouden. Het vouwblad is geïllustreerd met een zestal pentekeningen en twee zwart-wit foto's. Verder is een tabel opgenomen die onder meer overzicht geeft van de in Nederland voorkomende vleermuissoorten met hun verspreiding, status en verblijfplaatsen.

Het vouwblad, dat is samengesteld door dr. A.M. Voûte en P.H.C. Lina, is op schriftelijke aanvraag gratis verkrijgbaar bij het ministerie van CRM, postbus 5406, 2280 HK Rijswijk.

Brochure 'Vleermuiskasten'

Naast het vouwblad 'Bescherm onze inheemse vleermuizen' is bij het ministerie van CRM ook een brochure verkrijgbaar waarin aanwijzingen worden gegeven voor de bouw en plaatsing van vleermuiskasten ten behoeve van vleermuissoorten die hun winter- en of zomerverblijfplaatsen in holle bomen hebben. Vleermuiskasten kunnen op plaatsen worden opgehangen waar holle bomen zijn verdwenen of zullen verdwijnen. Het is weinig zinvol om vleermuiskasten als vervangende verblijfplaats voor bijvoorbeeld spouwmuurbewonende vleermuizen toe te passen. Verder moet men over de bezetting van vleermuis-

kasten door vleermuizen in de meeste gevallen niet al te hoge verwachtingen hebben.

De brochure, die is samengesteld door drs. R.M. Ridder, in samenwerking met P.H.C. Lina en dr. A.M. Voûte, is op schriftelijke aanvraag gratis verkrijgbaar bij het Ministerie van CRM, postbus 5406, 2280 HK Rijswijk. Gestencild, 8 bladzijden.

Der Luchs in Europa

Op het eerste Internationale Lynx-Colloquium te Murai (Steiermark) op 7-9 mei 1978 waren een groot aantal vakmensen uit vele Europese landen aanwezig die wat te vertellen hadden over het opnieuw inburgeren van de Lynx. Ook prof. dr. Konrad Lorenz was daar aanwezig.

Alle voordrachten, die hier werden gehouden door een groot aantal sprekers, zijn in dit boek bijeengebracht. Deze werden verdeeld in vier delen, namelijk bijdragen tot de predator-buit-betrekking, verbreiding, voorkomen en biologie en gedrag van de Lynx in Europa, ervaringen bij het herinvoeren van de Lynx in Europa en bemoeienissen ten behoeve van de bescherming en het behoud van de Europese roofdieren. De tekst moest wel in één band bij elkaar gebracht worden, omdat de interesse voor de Lynx die in de Midden-europese wouden geheel ten onrechte is uitgemoord de laatste tijd enorm is gestegen.

Is het nu wel zo, dat de Lynx het jachtwild bedreigt? Kunnen ze een té hoge wildstand reguleren en daardoor ook de wildschade verhelpen? Door alle bijdragen is het boek tot een Lynx-informatieboek uitgegroeid. Een boek dat even interessant is voor zoölogen, ornithologen en ecologen, als voor vissers, jagers, jachtopzichters, bosbouwers en natuurbeschermers.

Antal Festetics (redacteur); Der Luchs in Europa. Verbreitung, Wiedereinbürgerung, Räuber-Beute-Beziehung. 355 bladzijden, vele afbeeldingen en tefels (1978). Met bijdrage van F.-C. von Berg, H. Bibelriether, J. Cop, A. Festetics, J. Garzon-Heydt, P. Hell, St. Jonsson, H. Kottulinsky, P. Leyhausen, L. Lienert, K. Lorenz, F. Nagele, Z. Pielowski, M. Sommerlatte, J. Stehlik, K. Schwarzenberg & St. Valentinčič. Serie 'Themen der Zeit', Heft 3. Uitg. Kilda-Verlag, Greven. Prijs DM 19.80.

Adres van de samensteller: prof. dr. A. Festetics, Institut für Wildbiologie und Jagdkunde van de Universität Göttingen, W.-Duitsland..

Na dit colloquium in Murai vonden in het zelfde jaar nog twee Lynx-symposia plaats: 14-15 juli 1978 in Spiegelau (Bayerische Wald) en 5-6 oktober 1978 in Straatsburg. De resultaten daarvan konden niet meer in dit boek toegevoegd worden.

Grundlagen für ein Fledermaus-Hilfsprogramm

De vleermuizenfauna in de Bondsrepubliek omvat 22 soorten. De meeste soorten gaan in aantal achteruit, zodat ze allemaal op de Rode Lijst van de Bondsrepubliek zijn geplaatst. Omdat er iets moet worden gedaan om verdere achteruitgang tegen te gaan en stabilisering en vooruitgaan te bevorderen moeten er betere richtlijnen bekend worden.

Daarvoor is dit boekje uiterst geschikt. Het beschrijft het leven en het voorkomen van de vleermuizen in West-Duitsland, hun trek, hun voedselzoekwijze en hun enorme verliezen aan verblijfplaatsen. Ook het gebruik van giften, het voedselgebrek en de verontusting komen aan de orde. Verder gaat de auteur diep in op de wijze waar op wij vleermuizen kunnen beschermen. Interessant is de tekening van bijvoorbeeld 'holteblokken' als kunstmatige verblijfplaats.

Bedreigd met uitsterven zijn de Dwarsoorvleermuis, de Laatvlieger, de Ingekorven Vleermuis, de Grote Hoefijzervleermuis en de Kleine Hoefijzervleermuis. Sterk bedreigd zijn vrijwel alle andere aldaar voorkomende vleermuissoorten. Het verlies aan geschikte rustplaatsen, het gebruik van giftige stoffen bij het impregneren of repareren van daken en verschillende verontustingen worden als de grootste gevaren voor de vleermuizen genoemd. En interessant boekje voor vleermuisliefhebbers.

Josef Blab: Grundlagen für ein Fledermaus-Hilfsprogramm. 44 bladzijden, 9 afbeeldingen (1980), Serie 'Themen der Zeit', Heft 5. Uitg. Kilda-Verlag, Greven. Prijs DM 6,80. Adres van de auteur: Dr. Josef Blab, Bundesforschungsanstalt für Naturschutz und Landschaftsökologie, Institut für Naturschutz und Tierökologie. Konstantin-strasse 110, D-5300 Bonn 2, W.-Duitsland.

Zoogdieren in de EEG-landen

Zojuist verscheen een soortenkatalogus met gegevens over het voorkomen en de wettelijke status van bescherming van de zoogdieren van de EEG-landen. In het voorwoord wordt opgemerkt dat de zoogdieren steeds meer en vaker bedreigd worden, onder meer door het gebruik van giften, doorkruising van belangrijke woongebieden door nieuwe wegen en rijkswegen en door watervervuiling. 'De bescherming van onze zoogdieren is', zo schrijft Erhard Eppler in zijn voorwoord, 'een politieke kwestie geworden. Hetgeen vroeger ondenkbaar zou zijn geweest, gebeurt thans zonder dat wij het willen'. Zelfs de vakman weet niet meer waar bepaalde zoogdiersoorten wel en niet bescherming genieten en als voorbeeld wordt de Duitse Bondsrepubliek genoemd, waar het al moeilijk is om achter alle verschillende jachtvoorschriften te kunnen komen.

In tabelvorm geeft dit boek een overzicht over de stand van zaken in tien EEG-landen. Bovendien worden er de mogelijkheden van een optimale zoogdierbescherming in besproken. Biotoopbescherming blijkt daarbij weer voorop te staan, maar ook een verstandige opstelling van de mens tegenover het zoogdier en een goede wettelijke bescherming met een intensieve controle op de naleving ervan. Een boekje dat elke zoogdierbeschermmer als leidraad zal moeten kunnen raadplegen in voorkomende gevallen.

Eugeniusz Nowak: Die Säugetiere der Länder der Europäischen Gemeinschaft. Artenkatalog mit Angaben über Vorkommen und gesetzlichen Schutzstatus. Voorwoord van Erhard Eppler. 147 bladzijden, 4 afbeeldingen. Uitg. Kilda-Verlag, Greven. Prijs DM 24,80.

Tegelijkertijd werden door Kilda-Verlag uitgegeven een boek op de zelfde wijze over amfibieën en reptielen, dat de zelfde auteur samenstelde: Die Lurche und Kriechtiere der Länder der Europäischen Gemeinschaft. 117 bladzijden. Prijs DM 24,80 en een boek over insectentrek 'Insektenwanderungen' door Wulf Gatter. Prijs DM 14,80.

Zoogdierfoto's gevraagd

De samenwerking met medewerkers voor voor het nieuwe tijdschrift moet natuurlijk groeien. Wij vragen aan diegenen, die ons voor ons foto-archief foto's kunnen afstaan van zoogdieren ons afdrukken daarvan te willen zenden om direct voor gebruik in voorraad te kunnen hebben. Ook in de toekomst houdt de redactie zich zeer aanbevolen voor toezending van foto's.
